XIII.

Decurrĕre.

Am găsit acest verb numai subt forma gerundiului *decurând*, într'una din legendele versificate despre Maica Domnului, culese de d. Tudor Pamfile, în partea Moldovii-de-jos şi publicate în colecţia: Sărbătorile de toamnă şi postul Crăciunului. Studiu etnografic. Bucureşti, 1914 (Vol XIX din colecţia „Din viaţa poporului român" Culegeri şi studii, Academia Română) Se găseşte în următoarele versuri; *Maicuţa Domnului . . . mergeà . . . Cu faţa albă zgâriind, Cu păr mare decurând* 20 *Cu păr galben decurând.* 21. *Şi cu parul decurând.* 21b. Iuţelesul e clar. Fraza însemnează: cu părul (mare s. galben) despletit, căzându-i pe spate. Aşadară atât ce priveşte înţelesul cât şi funcţiunea de verb intransitiv, corespunde latinescului *decurrĕre.* Cf. Multa pituita decurrit. Cels., ap. Georges. Pituita în oculos decurrens. id. ib. Cuvântul se găseşte şi în alte limbi romanice, cu accepţiuni analoge.

Căutând să stabilim istoricul acestui verb, constatăm că nici în părţile în care se păstrează legenda, verbul acesta nu se mai întrebuinţează, căci aşa trebue interpretată nota culegătorului, în care zice că „*decurând* e o expresie ce se poartă din gură în gură şi ţine loc de d e s p l e t i n d". Explicaţia sensului prin d e s p l e t i n d e falsă şi e foarte probabil că la aceasta l-au sedus pe culegător cuvintele d e r ă p â n â n d şi z m u l g â n d care înlocuesc pe *decurând* în nişte variante ale aceleeaşi legende. Astfel găsim la pag. 15b următoarele versuri: Purces-a Maica Domnului . . . Faţă albă zgârâind, Păr galben dărăpânând, cu nota culegătorului: Păr galben d e s p l e t i n d (pe spate, cum obişnuesc femeile, când le moare cinevà din casă ori dintre rudeniile apropiate), iar la pag. 23b: Maica Domnului . . . plecà . . Faţă albă zgâriind, Păr galben zmulgând (Jud. Buzău). Aşadară, cum verbul nostru *decurând* îl găsim în aceste variante înlocuit prin altele cu înţelesuri îndepărtate şi cu funcţiune deosebită, fiind verbe transitive, e cert că el a dispărut de mult din limbă şi că atunci când s'a înlocuit, nu i se mai cunoşteà înţelesul. Faptul că în varianta în

BDD-A14622 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:48 UTC)

care se găseşte verbul nostru, găsim cuvinte ca: *verdeleancă*, *fulfuroată*, *caţelico*, pe care nu le mai întâlnim în celelalte variante, cred că ne îndreptăţeşte să credem că toate celelalte variante sânt mai recente.

C. Lacea.

Articole mărunte.

Câteva cazuri de asimilare şi disimilare în limba română.

1. Prin progresele mari ce le-au făcut, în deceniile din urmă, cercetările etimologice, aiurea şi la noi, am ajuns să cunoaştem azi originea celor mai multe cuvinte ale limbei. Cu mijloacele simple ale legilor fonologice şi ale celor câteva principii semasiologice stabilite, cu greu se vor mai puteà găsì multe etimologii nouă.

Pentru explicarea greutăţilor formale, vedem cum astăzi se admite în măsură tot mai largă influenţa asimilatoare şi disimilatoare a sunetelor încunjurătoare, concepută odinioară în măsură prea îngustă. Învăţaţii încep să se convingă tot mai mult că în afară de cazurile atât de dese de asimilări şi disimilări ale lichidelor, şi alte consonante, mai puţin apropiate între sine, se influenţează reciproc. Tendinţa de a nu repetà imediat aceeaşi articulaţie, face ca, mai ales în mişcarea „allegro", în vorbirea repede, dintre două sunete egale unul să fie substituit print'un sunet înrudit numai în ce priveşte locul de articulaţie sau chiar numai fonia, dar deosebit în celelalte elemente constitutive Astfel Meyer-Lübke, în *Mitteilungen des rumänischen Instituts*, p. 38 dă o serie întreagă de cuvinte cu disimilarea lui *p—p* în *t—p*, iar în *Dicţionarul limbilor romanice* no 5211 şi 5875 se dau cazuri interesante de disimilare pentru *r—r* în *s—r* şi *n—n* în *d—n*. Tot astfel Berneker, în *Dicţionarul limbilor slave* p. 47 admite o disimilare *b—b*

BDD-A14622 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:48 UTC)